

LASTEN TURVALLISUUS MAATILALLA

Virikkeitä ja vaaranpaikkoja

SISÄLTÖ

MAATILA TURVALLISEKSI LAPSELLE	3
Kesäaika ja koneet ovat vaarallisia	3
LASTEN TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN	4
Tarkastele ympäristöä lapsen silmin	4
Esimerkit ja ohjeet antavat suuntaa	5
Ratkaisut ovat yksilöllisiä	6
Tärkeä kokonaisuus	6
MAATILAN VAARANPAIKKOJA JA NIIHIN LIITTYVIÄ TURVALLISUUSOHJEITA	7
Erilaisia vaaroja – tunnistaminen tärkeää	7
Pihapiiri ja lähiympäristö turvalliseksi	7
Lapset kauas koneista	8
Varastojen ja sillojen riskit osittain piilossa	9
Eläimet eivät varoita ennakolta	10
Turvallinen ote työhön	10
Kodin turvallisuus – tärkeä osa lasten turvallisuutta	11
NUORET TYÖSKENTELEVÄT	12
Lapset vaaravyöhykkeessä	12
Nuoret askareissa mukana	12
Työympäristö kuormittaa	13
Mistä saa tietoa?	13
MUISTATHAN HÄLYTYSNUMERON	13
TÄHTÄIMESSÄ TURVALLISUUS	14
TARKASTUSLISTA MAATILAN VAAROISTA	15

Teksti: Kimmo Mäkelä (Työtehoseura).
Esitteen tiedot perustuvat pääosin Jaana Kivikon (Työtehoseura)
tekemään tutkimukseen "Lasten turvallisuus maataloilla".
Yhteistyökiitokset kuuluvat Lastensuojelun Keskusliitolle,
SPR:lle sekä Työsuojeluhallinnolle.

Esite on maksuton. Tilaukset: Maatalousyrittäjien eläkelaitos (Mela),
Revontulentie 6, 02100 Espoo, puh. (09) 435 1421/postitus.
Kotisivut <http://tturva.mela.fi>.

MAATILA TURVALLISEKSI LAPSELLE

Maatila tarjoaa lapselle rikkaan kasvuympäristön, jossa on paljon virikkeitä ja tekemistä. Toisaalta emme useinkaan muista, että tämä sama ympäristö voi olla arvaamattoman vaarallinen lapselle. Koneet, laitteet ja kotieläimet kuuluvat aikuisen jokapäiväiseen työhön, mutta lapselle niistä voi koitua suuri vaara. Työhuippujen aikana lasten valvonta saattaa jäädä puutteelliseksi, mikä on omiaan lisäämään tapaturmariskiä.

Vanhemmillä on päävastuu lasten turvallisuudesta, ja omalla toiminnalla he antavat mallin kasvavalle lapselle. Hyvä alku lasten turvallisuuden edistämiseksi on tiedon etsiminen, omien arvojen ja asenteiden tarkistaminen sekä maatilan elinympäristön tarkasteleminen lapsen silmin. Aikuisen näkemät ja kokemat vaarat voivat olla erilaisia kuin lasten, siksi myös tapaturmariski helposti aliarvioidaan.

Maatila on virikkeitä ja puuhaa tarjoava kasvuympäristö lapsille. Myös lapsille vaarallisiin paikkoihin tulisi kiinnittää huomiota ja pyrkiä poistamaan niitä.

Kesäaika ja koneet ovat vaarallisia

- Lasten ja nuorten tapaturmista maatioilla sattuu valtaosa touko- ja syyskuun välisenä aikana.
- Eniten tapaturmia lapsille ja nuorille sattuu maatioilla koneiden ja laitteiden kanssa.
- Pojat ovat riskiryhmä – suurin osa tapaturmista sattuu heille.
- Tapaturmissa lapsi on usein sivullisena paikalla.

Lasten tapaturmien taustalla on monia asioita ja erilaisia tekijöitä. Maatilalla lapset altistuvat usein kenenkään huomaamatta myös pölylle, melulle ym. työympäristön aiheuttamalle kuormitukselle. Seurauksena voi olla terveyshaittoja, joiden vaikutukset ulottuvat kenties kauas aikuisikään asti. Lasten turvallisuuden edistäminen maatioilla on hyvä nähdä kokonaisvaltaisena ja ennakoivana toimintana.

LASTEN TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN

Lapselle sattuneet tapaturmat ja niiden seuraukset ovat aina erityisen traagisia ja koskettavia. Jotta tapaturmia voitaisiin tehokkaasti ehkäistä ja löytää käytännön ratkaisuja lasten turvallisuuden parantamiseksi, on hyvä tunnistaa tärkeimpiä taustatekijöitä. Tapaturma ja siihen johdava tapahtumaketju ovat aina monen tekijän summa. Tilanteeseen liittyy usein ripaus jotain totutusta poikkeavaa ja yllätyksellistä, jolloin vaara saattaa selvitä vasta tapaturman satuttua.

Ympäristön vaaratekijöiden määrä, lapsen kehitysvaiheen fyysiset ja psyykkiset ominaisuudet sekä aikuisten toiminta riskitekijöiden säätelijänä (lapsen ohjaus ja valvonta) ovat lasten tapaturmiin vaikuttavia tekijöitä. Eri tekijät ovat keskenään vuorovaikutuksessa. Ympäristön riskitekijöiden määrää voidaan vähentää suunnittelulla ja turvallisuutta lisäävillä toimenpiteillä.

Jossain ikävaiheessa lapset saattavat hakea tarkoituksellisesti jännitystä ja

riskejä elämäänsä. Ankara kielto voi johdattaa juuri päinvastaiseen toimintaan – vaara alkaa kiinnostaa. Kielto kannatta perustella hyvin. Myös lapsen eri kehitysvaiheet ja niihin liittyvät tyypilliset käyttäytymispiirteet on hyvä opetella tunnistamaan. Silloin on helpompaa arvioida eri tilanteisiin liittyvää tapaturmariskiä.

Tarkastele ympäristöä lapsen silmin

Kävelemällä lapsen kanssa yhdessä maatalan lähiympäristössä, pihalla ja rakennuksissa, voidaan lapselle kertoa vaaranpaikoista havainnollisesti paikan päällä. Tilakävely toimii sekä aikuisille että lapsille vaaranpaikkojen kartoituskeinona ja oivallisena opastus- ja ohjaustapahtumana. Samalla voidaan hakea yhteisiä pelisääntöjä, joiden mukaan jatkossa toimitaan. Oleellista on, että aikuinen pyrkii katsomaan tilan vaaran-

Alussa lapsi vaatii enemmän suojelemista – valvontaa ja liikkumisen rajaamista. Iän myötä liikkumisalue laajenee ja kokemustakin karttuu. Ohjausta ja opetusta tarvitaan myös uusien tilanteiden varalta. Ympäristön turvallisuus tulee aina pyrkiä huomioimaan. Kuvan esittämässä tilanteessa kuivurin oven lukitseminen olisi saattanut estää vaaratilanteen.

paikkoja lapsen silmin ja toimimaan turvallisuusriskien poistamiseksi. Esitteen loppuun on liitetty **tarkistuslista** joidenkin tavallisimpien vaaranpaikkojen kar-toittamiseksi maatilalla. Lista on kerätty aihe- ja toimintakokonaisuuksin kysymyksiä, joihin vastataan rasti-ruutuunmenetelmällä (kyllä/ei).

Tilakävely antaa edelleen pohjaa tarvittaville toimenpiteille ja mahdollisten puutteiden korjaamista varten. Turvallisuusmielessä hyvin toteutetuista kohteista saadaan tärkeää positiivista palautetta sekä löydetään mahdollisesti ideoita jatkotoimenpiteille – esimerkiksi turvallisille menettelytavoille.

Esimerkit ja ohjeet antavat suuntaa

Esimerkkejä suhteellisen helposti toteutettavista toimenpiteistä:

- Lapsille oma turvallinen leikkipaikka

- Vaarallisten kohteiden poistaminen, korjaaminen tai eristäminen aidalla (ajosillat, pudotusluukut, lietesäiliöt, portaat, kaivojen kannet, ojat ym.)
- Lukittavan kaapin rakentaminen vaarallisille aineille ja tarvikkeille (torjunta- ja pesuaineet, työkalut, lääkkeet, ampumatarvikkeet jne.)
- Varastojen järjestys, siisteys ja lukitseminen
- Koneiden huolto, toimintakunto ja turvalaitteet (suojukset, kotelot, turvakatkaisijat jne.)
- Riittävä valaistus ja kulkureittien hiekoitus talvella

Joitain turvallisuutta edistäviä menettelytapoja:

- Lasten hoito ja valvonta – oma hoitopaikka / hoitaja, uudelleen-organisointi

Suurin osa korjausta vaativista toimenpiteistä on käytännössä hyvin pieniä. Vasara, lautaa, nauvoja ja saha riittävät jo monien pahimpien vaaratekijöiden poistamiseksi. Joskus voi riittää, että jokin käytännön asia hoidetaan toisella tavalla turvallisuusnäkökohdat paremmin huomioiden. Lasten valvonnan merkitys tulee aina muistaa. Tässä kuvassa kunnolliset kaiteet pudotusluukun ympärillä olisivat ehdottomasti paikallaan.

- Lapsen ja nuorten ohjaaminen ja opastaminen, vanhempien hyvä esimerkki
- Piha-alueen vaarojen torjunta (kulkureitit, liikenne, liikkuminen, pysäköinti...)
- Menettelyohjeet vieraiden lasten tullessa tilalle
- Turvalliset työmenetelmät erityisesti koneiden ja kotieläinten läheisyydessä
- Ohjeet, symbolit ja kieltotaulut työpisteissä ja koneissa
- Järjestelmällinen riskinarviointi maatilan eri kohteissa ja tehtävissä

Muita mahdollisuuksia:

- Yhteistyö – maatilat / järjestöt / yhdistykset / viranomaiset
- Koulutus ja tiedon hankkiminen lasten turvallisuudesta (työsuojelu, -turvallisuus, ensiapu)
- Työterveyshuoltoon liittyminen
- Työympäristön ja työmenetelmien kehittäminen
- Lasten turvallisuutta tukevat investoinnit esim. koneiden, laitteiden ja rakennusten osalta

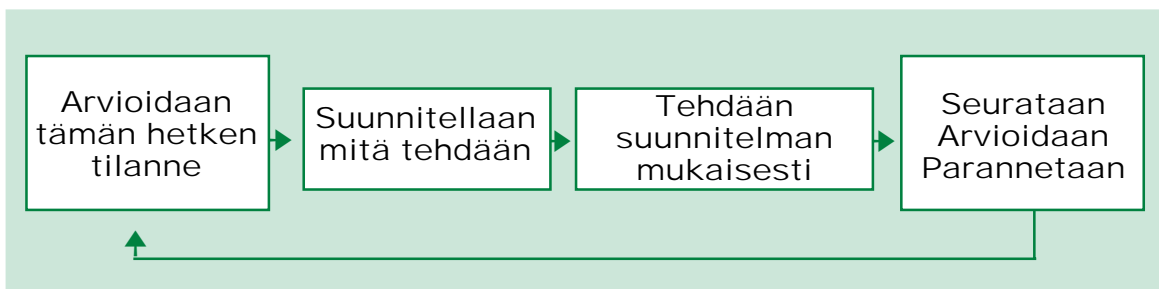
Ratkaisut ovat yksilöllisiä

Lasten turvallisuus on osa maatilan työturvallisuutta. Tämä vaikuttaa myös toimenpiteisiin, joilla lasten turvallisuutta tilalla ryhdytään parantamaan ja kehittämään. Tarkastelu on tarpeellista suorittaa tilan omista lähtökohdista. Toimintaa suunniteltaessa on hyvä pohtia myös tulevaisuutta, ja arvioida mahdollisia tulevia tarpeita. Apua saa yleispätevistä ohjeista, mutta valmiita ja pitkälle vietyjä ratkaisuja on varsin vähän. Turvallisuuden edistämässä kannattaa edetä vaiheittain. Lapsi omaksuu asioita pikkuhiljaa, ja siksi hänelle tärkeitä ohjeita on hyvä kerrata yhdessä aika ajoin.

Tärkeä kokonaisuus

Hyvä suunnittelu on lasten turvallisuuden edistämisen suhteen paikallaan. Tekemällä toimintasuunnitelma, turvallisuutta parantaville ratkaisuille luodaan kestävä pohjaa. Mahdollisia korjauksia ja muutoksia on helpompi tehdä, kun niitä mietitään yhdessä ja kirjataan lasten turvallisuuden kannalta tärkeät asiat muistiin. Samalla on tarpeellista hahmottaa lasten turvallisuuden merkitys osana koko maatilan turvallisuutta.

Turvallisuuden edistämässä on hyödyllistä nähdä toiminnan jatkuvuus. Lapsen kasvaessa hänen elinpiirinsä laajenee ja toiminta monipuolistuu. Vastaan tulee uusia opeteltavia asioita, jolloin tarvitaan myös tuoreita ohjeita ja aina uutta evästyä. Kuvassa on esimerkki toiminnan ohjaamisesta ja kehittämisestä.

MAATILAN VAARANPAIKKOJA JA NIIHIN LIITTYVIÄ TURVALLISUUSOHJEITA

Erilaisia vaaroja – tunnistaminen tärkeää

Koska maatila on viljelijäperheen kodin lisäksi aikuisten työympäristö, myös vaaranpaikkoja ja lapsille vaarallista toimintaa on yleensä varsin paljon. Maatilasta riippuen vaaranpaikat voivat olla myös erilaisia. Lapsille riskialttiiden kohteiden ja tilanteiden havaitseminen saattaa olla tilalla pitkään asuneelle ja siellä päivittäin työskentelevälle aikuiselle aluksi vaikeaa. Tyypillisiä vaarallisia kohteita ovat mm. kotieläimet, tuli, rakenteilla olevat rakennukset, vesistöt ja puiset kaivonkannet sekä monet erilaiset koneet.

Maatilan pihapiiri on havaittu yllättävän vaaralliseksi paikaksi lapselle. Pihassa liikutaan usein traktoreilla ja koneilla, joista on vaikea huomata pientä paikallaan olevaa tai nopeasti liikkuvaa lasta. Pihassa tulisi olla riittävästi tilaa järjestää liikenne ja muu toiminta turvallisesti.

Lapselle tulisi rajata selvästi erilleen oma turvallinen leikkipaikka piha-alueelle siten, että sinne on hyvä näkyvyys. Leikkipaikalle on hyvä varata riittävästi mielenkiintoisia leikkikaluja sekä esim. keinu ja hiekkalaatikko.

Pihapiiri ja lähiympäristö turvalliseksi

Pihapiirin turvallisuutta voidaan lisätä mm.

- osoittamalla lapselle pihassa sallittu leikkialue, jolta ei saa poistua ilman lupaa
- rajaamalla tie- ja piha-alue selvästi niin, että lapsikin tietää ne varmasti
- järjestämällä riittävästi tilaa koneilla ja peräkärryillä kääntymistä varten
- ajamalla aina tiettyjä reittejä ja pysäköimällä paikkoihin, joista on hyvä näkyvyys
- rakentamalla aita tms. jolla estetään lapsen pääsy ajotielle
- hyvällä näkyvyydellä
- lapsista varoittavalla liikennemerkillä

Maatilan lähiympäristössä on lukuisia paikkoja, jotka voivat aiheuttaa vaaratilanteita. Erilaiset **tikkaat ja portaat**

(myös pihapuut jne.) suorastaan houkuttelevat lapsia kiipeämään. Ylösmeno voi onnistua, mutta alas ei enää osatakkaan tulla: putoamis- ja kompastumisvaara on ilmeinen. Myös erilaiset avonaiset välit kiinnostavat lapsia. Esimerkiksi portaiden välit voidaan tehdä umpinaiseksi turvallisuuden parantamiseksi. Kunnollisilla porteilla on mahdollista estää pienten lasten pääsy vaarallisiin portaisiin. Suojakaiteet tulee suunnitella siten, ettei lapsi pääse niiden yli kiipeämään tai esim. ryömimään kaiteen alta ja putoamaan. Tikkaita ei kannata jättää harkitsemattomasti lasten ulottuville.

Kaivot ja vesialtaat tulee suojata huolellisesti, ettei putoaminen niihin ole mahdollista. Vanhat ammeet eläinten juottopaikkoina ovat erityisen vaarallisia. Kannet, suojakaiteet ja aidat on syytä pitää kunnossa ja lukittuina niin, ettei lapsi saa niitä yksin auki.

Ajosilloilta voivat lapset helposti pudota, ja siksi tällaiset paikat vaativat ympärilleen kunnolliset suojakaiteet. Ajosillan alapäähän on mahdollista asentaa portti, ettei lapsi pääse lainkaan sinne. Esteiden tulee olla tarpeeksi korkeita ja rakenne tukeva. Riittävän tiheät pystypuolat vaikeuttavat aitoihin kiipeämistä.

Lapset kauas koneista

Traktorit ja työkoneet vaativat erityisen huomion jo pelkästään siksi, että ne ovat useimmiten syynä lapsen tapaturmaiseen kuolemaan maatilalla. Kannattaa tarkkaan miettiä koneiden mielekkyyttä, jos lapsi on lähettyvillä tai häntä ei voida valvoa riittävästi. Koneiden ja suojalaitteiden kunnosta sekä asianmukaisesta huollosta on tärkeää huolehtia.

Turvalliset työtavat on hyvä opetella ja pyrkiä noudattamaan niitä johdonmukaisesti. Äänimerkin antaminen ennen koneen käynnistämistä ja liikkeelle lähtöä on eräs tärkeä varotoimenpide. Traktorista ja puimurista poistuttaessa vaihde ja käsijarru kannattaa muistaa kytkeä päälle sekä ottaa avaimet pois. Jos piha-piirissä on kiinteitä koneita tai laitteita, ne on syytä varustaa riittävästi suoja- ja turvalaitteilla ja mahdollisuuksien mukaan säilyttää lukitussa tilassa.

Koneet ja laitteet kiinnostavat lapsia myös kiipeily- ja piilopaikkoina. Vaaratilanteiden välttämiseksi oikea koneiden säilytyspaikka on lukittava konehalli. Työkoneet tulee laskea alas ja traktorista irrotettaessa sijoittaa tukevasti tasaiselle alustalle. Koneiden kohdalla on varmistettava, että hydraulisesti ylösnostetut osat (esim. äkeen lohkot) myös pysyvät

tukevasti ylhäällä. Levikepyörät kannattaa säilyttää niin etteivät ne pääse vahingossa kaatumaan lapsen päälle.

Varastojen ja siilojen riskit osittain piilossa

Laakasiilojen ja muiden varastojen yhteydessä tulee muistaa suojakaiteet puutoamisvaaran takia. Paalikat kannattaa tukea niin etteivät ne sorru. Myös pinotut suurpaalit sortuvat helposti, jos niiden päälle kiipeää. Lannoite- ja rehusäkeistä pinotut kasat kaatuvat helposti, erityisesti jos alin säkki hajoaa. Pinot tulee sijoittaa tasaiselle ja kovalle pohjalle. Korkeita kasoja kannattaa välttää tai sijoittaa ne lukittujen ovien taakse.

Myös irtiheinä voi olla vaarallista **tukehtumisvaaran takia**. Sama koskee viljan käsittelyä ja säilytystä. Paksuun

viljakerrokseen voi aikuinenkin helposti vajota, ja pelastautuminen tällaisesta tilanteesta on yleensä vaikeaa. Kylmäilmakuivureiden kanavat on syytä varustaa luukuilla ja lukita, avonaiset siilot ja laarit suojaverkoilla tms.

Tornisiiloissa tasanteet, täyttöluukut ja portaat ovat vaarallisia paikkoja. Samalla on huolehdittava, ettei lapsi altistu rehunteon yhteydessä vaarallisille kaasuille esim. tornisiilossa. Happea syrjäyttävistä kaasuista osa tiivistyy ilmaa raskeampana lattian rajaan. Altistuminen voi tapahtua ennen kuin aikuinen huomaa mitään. Lisäksi hapotettu rehu polttaa helposti ihoa ja erityisesti jalkoja.

Lietelantaloiden ja virtsasäiliöiden suojaustarve riippuu säiliön paikasta ja rakenteesta. Säiliötä ympäröivä verkko tulee olla tiheäsilmäinen ja riittävän korkea. Jos lumikerros on paksu, saattaa lapsi ylettyä kiipeämään aidan yli – kaksi metriä kesällä saattaa kutistua vain yhdeksi metriksi talvella. Kulkuportin lukituksen tulisi olla sellainen, että ulkoa oven saa auki vain aikuinen, sisältä myös lapsi. Säiliön sisäseinä tulee varustaa portailla, joita pitkin säiliöstä pääsee ylös.

Lantakaasujen hengenvaarallisuus tulee huomioida. Erityisesti lietelantaa sekoitettaessa ja liikuteltaessa muodostuu myrkyllisiä kaasuja runsaasti. Suuria

Lähiympäristössä sijaitseviin vesistöihin ja esimerkiksi lammikoihin sekä ojiin liittyvät turvallisuusriskit on myös syytä ottaa huomioon. Veteen joutuessaan pieni uimataidoton lapsi on täysin avuton ja altis hukkumiselle. Iän karttuessa uimaan opettelu on tärkeää.

pitoisuuksia saattaa vapautua myös navettilmaan esim. ilmanvaihtoon tulleen vikojen vuoksi.

Eläimet eivät varoita ennakolta

Lapset ovat mielellään apuna eläinten hoidossa. Navetoissa ja muissa tuotantorakennuksissa lapsia on kuitenkin hyvä pitää jatkuvasti silmällä. **Tuotantorakennuksissa** vaaranpaikkoja eläinten lisäksi ovat mm. lannanpoistokone, peittämättömät lantakourut sekä terävät tai muuten vaaralliset työvälineet. Lapset on pidettävä poissa käynnissä olevan lannanpoistokoneen luota. Syvät avonaiset lanta- ja virtsakourut katetaan silloilla mikäli mahdollista, ja vaaralliset työvälineet säilytetään lasten ulottumattomissa.

Korjaamorakennukset sisältävät paljon lapselle mielenkiintoisia ja samalla vaarallisia esineitä. Siellä säilytetään myös palo- ja sähköturvallisuuden kan-

nalta vaarallisia tarvikkeita. Niiden asianmukainen säilyttäminen lukituissa tiloissa ja säännöllinen kunnosta huolehtiminen on ensiarvoisen tärkeää. Lasten pääsy pistorasioihin ja jatkojohtoihin estetään, ettei lapsi esimerkiksi käynnistä jotain laitetta tai konetta tahattomasti tai saa sähköiskua suoraan rasiasta. Siisteys sekä hyvä järjestys ovat omiaan lisäämään turvallisuutta. Korjaamo kuuluu niihin tiloihin, jotka jo yleisen turvallisuuden kannalta on hyvä pitää lukittuna.

Parhaiten turvallisuusriskit havaitaan katsomalla asioita lapsen silmin. Hyvä menetelmä on kävellä oman tilan pihapiirissä ja selvittää matkalla löytyneet vaaranpaikat.

Turvallinen ote työhön

Lapsilla on kova halu osallistua töihin ja pyrkiä suoriutumaan heille annetuista työtehtävistä kunnolla. Samalla he kuitenkin ottavat riskejä ja tapaturmia sattuu

Leikkiessään lapsi unohtaa helposti eläinten arvaamattomuuden. Lapsille on hyvä opettaa miten eläinten läheisyydessä toimitaan ja kuinka niitä käsitellään. Sarvet saattavat tarttua helposti lapsen vaatteisiin kiinni ilman, että lehmä säikähtää ja puskee. Vaarallisten eläinten luokse pääsy tuotantorakennuksissa estetään esim. kaiteilla tai muilla järjestelyillä. Lähilaitumella olevaa sähköpaimenta eivät monetkaan pienet lapset osaa ennakolta varoa.

mm. virhearvioiden seurauksesta, joita lapsi tekee aikaisempien kokemusten puutteessa. Noudattamalla itse turvallisia työtapoja sekä ohjaamalla lasta, hänelle annetaan oikea malli toimia turvallisesti. Lasta kielletäessä on tärkeää perustella kiellon syy. Sen sijaan turhalla pelottelulla ei päästä toivottuun lopputulokseen. Samalla lasta voi kasvattaa myös vaiheittaiseen vastuunottoon. Turvallisesta toiminnasta tulisi pyrkiä tekemään houkuttelevampi vaihtoehto kuin jännityksen hakemisesta riskinoton kautta.

Kodin turvallisuus – tärkeä osa lasten turvallisuutta

Vaaranpaikkojen poistaminen kodista vähentää lasten tapaturmariskiä. Tarjolla on myös paljon erilaisia kodin turvallisuutta parantavia tarvikkeita ja laitteita. Lasten valvonnan tarpeellisuus on kuitenkin hyvä aina muistaa.

Lapsille vaarallisia paikkoja kotona ovat mm. liedet, hellat, saunan kiukaat ja pistorasiat, jotka on syytä suojata asianmukaisesti. Portaisiin voidaan asentaa portit molempiin päihin. Terävät esineet, muovipussit, paristot, tupakat ja tulitikut on siirrettävä pois lasten ulottumattomiin. Lääkkeet, kodin kemikaalit ja alkoholi-juomat on parasta säilyttää alkuperäispakkauksissa ja lukita kaappiin. Valittaessa kasveja kotiin ja puutarhaan, on hyvä suosia myrkyttömiä kasveja ja kukkia. Kotipihan läheisyydestä lapsi saattaa löytää helposti myös myrkyllisiä sienä tai marjoja. Ampumatarvikkeet ja aseet on syytä säilyttää myös lukittujen ovien takana, etteivät lapset pääse niihin käsiksi. Valittaessa turvalaitteita tai -tarvikkeita kannattaa varmistaa, että ne ovat asianmukaisesti testattuja ja merkittyjä.

Turvallisuutta edistävästä toimenpiteistä suuri osa hoituu varsin pienin ponnistuksin. Jotkut vaativat työtä enemmän. Edetä kannattaa vaiheittain, askel askeleelta.

Vaaralliset kemikaalit sekä kasvinsuojelu- ja säilöntäaineet säilytetään alkuperäispakkauksissaan lukitussa ja hyvin tuuletetussa varastossa. Myös lääkkeet, pesuaineet ym. vaaralliset aineet on syytä lukita lasten ulottumattomiin; sama koskee poltto- ja voiteluainesaaliöitä. Kasvinsuojeluruisku pestään ja säilytetään paikassa, johon lapsi ei pääse.

NUORET TYÖSKENTELEVÄT

Lapset vaaravyöhykkeessä

Maatilalla on paljon erilaisia työtehtäviä, joihin osallistutaan jo hyvinkin nuorena. Siten opitaan erilaisia taitoja ja hankitaan arvokasta kokemusta tulevaisuutta ajatellen. Samalla altistutaan kuitenkin monille vaaroille. On hyvä pohtia tarkasti, milloin lapsi on tarpeeksi kypsä osallistumaan tilan askareisiin ja milloin häntä on järkevää ottaa mukaan työpaikalle. Vaikka lapsi ei osallistuisikaan työhön muuten kuin omiin leikkeihinsä uppoutuneena, tapaturmariski on suuri.

Nuoret askareissa mukana

Lasten tapaturmariskiä aliarvioidaan ja heidän taitojaan yliarvioidaan varsin yleisesti maataloilla. Tyypillinen esimerkki-

lanne on traktorilla ajo, joka Suomessa on lain tiukan tulkinnan mukaan sallittu vasta yli 15-vuotiaiden kohdalla. Kuitenkin huomattavasti nuorempia tavataan traktorin ratista.

Suomessa työsuojelulainsäädäntö määrittelee monia vaarallisia töitä, joita alle 16-vuotias työsuhteinen nuori saa tehdä vain poikkeusluvalla.

Vaaralliseksi luokiteltuja töitä ovat mm.:

- leikkuupuimurilla työskentely
- torjunta-aineiden levitys
- työskentely traktorilla, jossa ei ole turvaohjaamo
- työskentely traktorilla, jossa on vinssi
- työskentely traktorilla, johon on liitetty erillistä voimanottoa tarvitsevia koneita (jyrsin jne.)

*Nuorta tulee opastaa,
ohjata ja valvoa.
Hänelle on hyvä opettaa
oikeat menettelytavat
häiriöiden sattuessa,
koska silloin tapaturmariski
on suuri.*

Nuorten kohdalla on ensiarvoisen tärkeää terävöittää turvallisten työtapojen merkitystä sekä ennakoivaa riskien arviointia. Vanhempien tulee huolellisesti arvioida nuoren taitoja suhteessa työn vaatimuksiin sekä tilanteeseen sisältyvää kokonaisriskiä.

Työympäristö kuormittaa

Työterveyshuolto pyrkii edistämään maatalousyrittäjien työkyvyn ylläpitoa ja neuvomaan tilan työturvallisuuden kehittämisessä. Tämä palvelee samalla myös tilan lasten ja nuorten etua. He voivat altistua esim. haitalliselle melulle sikalassa, vaikka eivät varsinaisesti osallis-

tuisikaan töihin. Nuorten hyvää omaksu-
miskykyä kannatta pyrkiä hyödyntämään työturvallisuusasioissa.

Mistä saa tietoa?

Lisätietoja lasten ja nuorten työturvallisuudesta ja työsuojelusta antavat mm. Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Työsuojeluviranomaiset sekä Työterveyslaitos. Ensiapuvalmiudet ovat tärkeitä maaseudulla, jossa avun saaminen paikalle tapaturman sattuessa saattaa kestää kauan. Suomen Punainen Risti järjestää myös viljelijöille suunnattua ensiapukoulutusta ja auttaa ensiapuun liittyvissä kysymyksissä.

MUISTATHAN HÄLYTYSNUMERON, JOS ONNETTOMUUS SATTUU

Hälytyksen tekeminen

- **SOITA NUMEROON 112**
- **Kerro nimesi ja mistä soitat**
- **Mitä on tapahtunut**
- **Pysy rauhallisena, vastaa kysymyksiin, odota ohjeita**
- **Älä lopeta puhelua ennenkuin olet saanut siihen luvan**
- **Myrkytystietokeskuksen numero on (09) 4711 tai (09) 2414 392.**

TÄHTÄIMESSÄ TURVALLISUUS

Turvallisuuden edistäminen on ennakkoivaa ja vaiheittain etenevää toimintaa

- Pyri poistamaan maatilalla vaaranpaikat – tarkastele ympäristöä lapsen silmin
- Tee kävelykierros maatilalla lapsen kanssa ja kerro vaaranpaikoista
- Selvitä lapselle kielletyt alueet, paikat ja tehtävät – neuvo, ohjaa ja opeta
- Tee lapsille oma turvallinen leikki- paikka ja hanki sinne mielenkiintoisia leluja ja sopivaa tekemistä
- Koneet ja laitteet ovat turvallisuus- riski – lapsilla riski koneiden läheisyydessä on moninkertainen
- Pyri välttämään pienten lasten mukaanottamista työpaikalle – huolehdi riittävästä valvonnasta.
- Järjestä lapsille hoitopaikka tai hoitaja työhuippujen ajaksi
- Toimi itse turvallisten työtapojen esimerkkinä ja opeta lasta noudattamaan niitä
- Jos annat lapselle tai nuorelle työtehtävän, arvioi tarkasti kokonaisriski ennakoita ja anna ohjeet häiriötilanteita varten
- Opettele ensiaputaidot

14

Lasten hyvinvointi ja turvallisuus on yhteinen asia. Lapsi on toiminnassaan utelias ja vielä kovin ymmärtämätön sekä altis tapaturmille.

TARKISTUSLISTA MAATILAN VAAROISTA

Oheista listaa voit käydä läpi pala kerrallaan. Voit ottaa listan mukaan tilakävelylle, ja lapsen kanssa miettiä vaaranpaikkoja. Vastaa jokaiseen kysymykseen rehellisesti kyllä tai ei.

LAPSEN HOITO JA VALVONTA

Kyllä ei

- Onko lapsella hoitaja kylvojen ja muiden kiireisten töiden aikaan? _____
- Onko lapsella pihassa oma turvallinen leikkipaikka, joka on riittävän kaukana tiestä? _____
- Oletko erityisen varovainen koneiden kanssa, kun paikalla on myös vieraita lapsia? _____
- Onko läpikulkutiellä lapsista varoitava liikennemerkki? _____
- Oletko selvittänyt lapselle maatilan vaaranpaikkoja yhdessä pihalla kävellessä? _____

TRAKTORIN JA KONEIDEN SÄILYTYS

- Otatko traktorin ja puimurin virta-avaimen pois virtalukosta, kun poistut paikalta? _____
- Jätätkö vaihteen ja käsijarrun päälle, kun pysäköit traktorin tai puimurin? _____
- Lasketko työkoneet maahan, kun pysäköit traktorin? _____
- Lukitsetko äkeiden ylösnostetut lohkot? _____
- Jätätkö koneet parkkiin konehalliin tai muualle lukittavien ovien taakse (koskee myös pesemätöntä kasvinsuojeluruiskua)? _____
- Jätätkö traktorista irrotetut koneet niin tukevasti paikalleen, että ne pysyvät pystyssä lasten kiipeillä? _____

LAPSI LÄHISTÖLLÄ TAI MUKANA HYTISSÄ

- Annatko äänimerkin aina, kun käynnistät traktorin tai puimurin? _____
- Tarkistatko aina peruuttaessasi, ettei lapsi ole traktorin, puimurin, perävaunun tai työkoneen takana? _____
- Oletko kertonut lapselle, että liikkuvan traktorin ja koneen kyytiin ei saa yrittää nousta? _____
- Ajatko pihassa aina samoja reittejä? _____
- Jätätkö lapset kotiin, jos lähdet liikkeelle hytittömällä traktorilla tai puimurilla? _____
- Onko lapselle oma, turvavöillä varustettu turvaistuin traktorin hytissä? _____
- Pidätkö ikkunat ja ovet kiinni lapsen ollessa hytissä? _____
- Onko lapsella kuulonsuojaimet hytissä? _____
- Sammutatko traktorin, kun menet puhdistamaan tukosta tai säätämään konetta? Tiesitkö, että lapsi voi tietämättään laskea työkoneen alas/laittaa voimanoton päälle (sähköiset kytkimet/mekaaniset vivut)? _____

LAPSI MUKANA TOISSÄ

- Jätätkö lapset kotiin, kun traktorin perässä on jyrsin, klapikone tai muu voimanottoakselikäyttöinen työkone? _____
- Ovatko voimanottoakselin suojuukset paikallaan ja kunnossa? _____
- Tiedätkö, että lapsen kuljettaminen etukuormaajassa, heinäkuorman tai kylvökoneen päällä on vaarallista? _____
- Varmistatko, että lapsi ei pääse kippi pystytyssä olevan täyttövaunun alle? _____
- Varmistatko, ettei lapsi saa käsiinsä peitattuja siemeniä? Esim. peitatut sokerijuurikkaan siemenet muistuttavat karkkeja. _____
- Tiedätkö, että traktorin luovuttaminen alle 15-vuotiaalle voi olla lainvastaista? _____

LAPSI NAVETALLA

- Onko lapsella navetalla oma, turvallinen paikka, jossa hän viihtyy? _____
- Pystytkö valvomaan lasta riittävästi töiden ohessa (esim. lannanpoistokoneen käydessä)? _____
- Jos jätät lapsen sisälle navettatöiden ajaksi, oletko huolehtinut kodin turvallisuudesta (pesuaineet, lääkkeet, kemikaalit ja tulitikut jne.) _____
- Onko rehun- ja olkien pudotusluukkujen ympärillä suojakaide? _____
- Tarkistatko, ettei lapsi ole luukun alla tai kasan vieressä, kun alat heitellä paaleja alas? _____
- Onko ajosilloilla kunnolliset suojakaiteet? _____
- Onko navetan vintin ja rehutornin portaiden ala- ja yläpäässä kulkuportit? _____
- Onko eläimet nupoutettu? _____
- Oletko opettanut lapsille, miten eläimiä käsitellään rauhallisesti? _____
- Oletko tarkistanut, ettei lapsi pääse putoamaan liete- tai lantakouruun? _____
- Onko lietesäiliön ympärillä turvaverkko? _____
- Valvotko, ettei lapsi altistu vaarallisille kaasuille lietekanavien ja -säiliön tyhjennyksen aikana? _____
- Säilytätkö pesu- ja desinfointiaineet ym. kemikaalit ja lääkkeet alkuperäispakkauksissa lukkojen takana tai korkealla? _____
- Ovatko hangot, talikot, veitset ja muovipussit lasten ulottumattomissa, esim. korkealle ripustettuna tai lähilylyllä? _____
- Säilytätkö tulitikut ja tupakansytyttimet lasten ulottumattomissa? _____
- Tiedätkö, että sikalassa lapsi voi altistua pölyille ja erittäin voimakkaalle melulle? _____

REHU- JA MUIDEN VARASTOJEN VAARAT

- Onko korkeaseinäisten laakasiilojen ym. varastojen ympärillä kunnolliset suojakaiteet? _____
- Ovatko säilörehun tornisiloon suojaaluukut paikoillaan? _____
- Onko kuivurin kaatosuppilon päällä ritilä? _____
- Onko kuivurin varastosillot suojattu, ettei lapsi pääse putoamaan niihin? _____
- Ovatko ruuvi- ja hihnakuljettimien suojuukset paikoillaan? _____
- Ovatko rehu- ja lannoitesäkit sekä paalit kasoissa, jotka kestävät lasten kiipeilyn sortumatta? _____
- Säilytätkö torjunta-, peittäus-, AIV:n säilöntä- ja voiteluaineet lukkojen takana? _____
- Pidätkö polttoainesäiliön lukittuna? _____

SÄHKÖTURVALLISUUS JA TYÖKALUJEN VAARAT

- Säilytätkö vaaralliset työkalut (puukot, vesurit, kirveet yms.) ja ampuma-aseet lukkojen takana? _____
- Pidätkö maatilakorjaamon ovet lukossa? _____
- Oletko asentanut vikavirtasuojakytkimet ryhmäkeskukseen tai pistorasioihin? _____
- Irrotatko työkoneiden (pora, hioma, naulapistooli jne.) sähköjohtojen seinästä, kun lopetat työn? _____
- Onko pistorasiat, laitteiden käyttökytkimet ym. sijoitettu niin korkealle, ettei lapsi ulotu niihin ilman jakkaraa? _____
- Ovatko jatkojohtot kunnossa? _____

PIHAPIIRIN VAARAT

- Oletko vaihtanut pihapiirissä olevat lahot kaivonkannet uusiin? _____
- Vietkö tikkaat käytön jälkeen pois seinustoilta lasten ulottumattomiin? _____
- Oletko suojannut eläinten juottoaltaat lähilaitumilla niin, ettei lapsi huku vettä täynnä olevaan altaaseen? _____
- Oletko siivonnut pihapiiristä pois vanhat piikkilangat, pellin kappaleet ja lasinsirut? _____

TURVALLISET TYÖTAVAT JA ENSIAPUVALMIUS

- Ovatko omat työtapasi sellaisia, että niitä matkimalla lapsi oppii turvalliset työtavat? _____
- Näytätkö lapselle turvalliset työtavat, kun annat hänelle työtehtävän? _____
- Tarkistatko koneen suojalaitteiden kunnon, kun annat lapselle työtehtävän? _____
- Annatko lapselle työssä tarvittavat suojaruuvit? _____
- Neuvotko miten häiriötilanteessa toimitaan? _____
- Käytetäänkö lapsi pyöräilykypärää pyöräillessään? _____
- Osaatko antaa ensiapua tarvittaessa? Onko tilalla ensiapuvälineet ja tietääkö lapsi, missä ne ovat? _____
- Onko yleinen hätänumero puhelimen lähellä ja osaako lapsi soittaa siihen? _____

MAATALOUSYRITTÄJIEN ELÄKELAITOS
Revontulentie 6, 02100 ESPOO, puh. (09) 43 511